

МАЙ БИРИ ДЕЛГЕРЕЗИН!

Бүгү турктарың пролетарийлер, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1980 чыл

май

1

четверг

№ 103 (11301)

1925 чылда
үлдөйлөттүгөн

Өртөө 2 хав.

ЭП-СЕТКИЛДИН БАЙЫРЛАЛЫ

Тываның ажилчы чоннары, бүгү совет улус-биле бир дөмей, делегейниң күш-ажылчы кижилеринин эп-сеткил каттыштырылганын хуну — Май 1-ни политиктиг болгаш күш-ажылчы улут көдүрлүшкүнүн байдалында демдегеп турар.

Бистер бо чылын Май 1-ни шынап-ла, онзагай байдалдыг байырлап эрттирип турар. Бис. Чүл дээрге Советтер чуртунун акы-дунма улустары болгаш депшигелиг кижилер төрөлгөн бүгү делегейин күш-ажылчы кижилеринин ынак башкызы болгаш баштыкчызы В. И. Ленинниң төртүткөнүн хунуңден бээр 110 чыл болган оюн улут өөрүшкүлүг байырлап демдеглээн. Ленинниң юбилейи тайбын, социализм болгаш социал депшигел дээш миллион-миллион демисчилеринин бедик көдүрлүшкүнүг, бир эп-сеткилдиг демдеглээн дүрүм өзүгээр болушкун болган.

Ленин Коммунистг партияны тургускаш, пролетар революциязынын дугайында марксист теорияны чогаалдыкчы өзү-биле ажыглаш, кижилер төрөлгөнүн төөгүзүңе чаа үенн ажыдып, ажилчынарын болгаш тараачынарын эн баштайгы социалистг күрүнесин тургускан. Ленинни өөредигин ачызында делегейин социалистг система-зы тургустунган, национал-хосталгалыг шимчээш-кин улам калбарган. Ычангаш делегейин депшигелиг кижилери, чүнүн-даа мурнунда совет улус, Май 1-ни байырлап тура, улут баштыкчызынын өлүм чок идеяларынга бердингенин, оон чагыларынга шыннын катап-катап илгерилеп турар.

Бистин Төрөөн чуртувус Ильичиниң айтып берген оруун чандыр баспайн улам бурунгаар хөгжү-үшкөн, коммунистг тургузушкунга, улут чедикшиктерин чедип ап турар. Кан, шой, цемент, минералдыг чедикшиктер, приборлар, станоктар, электровозтар дээш оон-даа өске чугула продукцияны бүдүрер талазы-биле СССР делегейде бирги черде үнгөн. Агаар-бойдустун байдалы берге бооп келген-даа болза, бистин чуртувус сөөлгү дөрт чылдарда чыл санында ортумаа-биле 209 млн. тонна тарааны ажаап ап келген.

Бо чылын Май байырлаанын мурнунда бистин чуртувуска улут болушкуннар болулаан. Эвилелдешкен болгаш автономнуг республикаларын Дээди Советтеринге база чер-чер Советтеринге болган сонгулдаларга, Ленинни суботникке Тываның бүгү чону илдепкейлиг киржин, Коммунистг партияны, Совет чазакты долгандыр улам сырый каттышканын база катап көргүскөн.

Бистин республиканың экономикаын болгаш культуру тургузушкунун бүгү адырларынга чаа-чаа чедикшиктерин чедип ап турар. Сөөлгү дөрт чылдарың дургузунда Тывага үлетпүр продукциязын бүдүреринин хемчээли 22,8 хуу өскөн, 18 улут үлетпүр бүдүрүлгелерин ажыгалада кириген.

Тываның ажил-ишчилери Ленинниң юбилейге уткуштур база Май мурнунун социалистг чарыжын калбарткаш, чамдык эки түнелдер-биле байырлады уткуп турар. Бирги кварталда үлетпүр продукциязын сайгар план 101,7 хуу күүсеттинген. Үрүмкөп садар бараан саарылгазы-нык болгаш чоңа ачы-дуза чедиреринин планнары база-ла ажыр күүсеттинген. Көдээниң ажил-ишчилери күрүңге сүт садарынын планын 108,7 хуу, этинин — 109,9 хуу күүсеткен.

Байырлап мурнунун социалистг чарыжыңга Бай-Тайга, Өвүр районнарын, ССРЭ-ниң 50 чылы аттыг, «Хемчик» болгаш Өвүрүн «Кызыл Тук» совхозтарын ажил-ишчилеринин эки көргүзүлгелерин чедип алганын бүгүн демдеглэри өөрүңүч. Найыскал Кызылжыгын ажил-ишчилери беш чылдың планын оңаалдарын нинтизи-биле чедикшиктерин күүседип кел чыдар. Беш чыл планын күүседипкен оон-он муракчы бүдүрүлгелерин болгаш чус-чус муракчыларын Май бүдүзүңде Ленинниң хүндүлел бижиктер-биле шанаан.

Улут Ленин байыр-чыскаалдарын демдегеп эрттирип тура, кол кичээңгейин чедир шийтир-леттинмээн айтырларже, моон сонгааргы сорулгаларже угландырар ужурулг бис деп чагып чорээп. Баштыкчывыстың ол чагыын кажан-даа уг-пас болгаш ажил-амыдыралыыска удуртулга болдурар ужурулг бис. Республиканың ажилчы чоннары ону беш чылдың доозукчу чылынын болгаш беш чылдың нинти планнарын бүгү көргүзүлгелер аайы-биле күүседиринче күжүн болгаш энергиязын мобилизастар, бүдүрүлгенин ажык-тын болгаш ажилдың шынарын доктаамал бедидер ужурулг.

Көдээниң ажил-ишчилери мал кыштаглаашкы-нын органиастыг доозуп, часкы хову ажилдарын кыска хуусаада бедик денелге эрттирер болгаш малга быжыг чем-суурну тургузуп алырынга, дүжүт ажаап алышкынынга хынамчалыг белетке-нир сорулгалыг.

Тайбын, демократия болгаш социализм дээш, империализмге удур демиселге делегейин ажил-чы чоннарын эп-сеткил каттыштырылганын хуну — Май 1 делгерезин!

Маркстың портреди

Эжикте шил өттүр
салчыгашта
Эргиде тырттырган
фото-чурук:
Маркстың
өг-буазы,
үзөлдөш эш-өөрү
Барык-ла
бисте болза ам
Баштайгы
үүрдөн ыракта
өзөш.
Ынчалаа-даа
Майның 1-де
чыскаалда салдаан
Ында —
Маркстың портреди.
Чырык черин
Маркстың эш-өөрү
Шыва берген —
сымыпастаан!
Ынча кижилер
базып орап
Ындам делгем
фото-чурук
кайын тыптыр!
Маска кагар
мөгези бо,
Бажында
Ленин
ажыкчы бөрттүг;
Дайынга,
өртке,
«Товариш»
дээн дег
дынналар кылдыр.
Мында шупту —
мөгез өңнүк.
Мырай кан дег
тутчу берген.
Делегейин колхоз
базып орда,
Дээрде бодал
чангыланган!
Чурукта Маркс,
оон үзөлдөш өөрү
Чугалажып
базып орап,
эргези ден.
С. КИРСАНОВ.

„Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш“ делегейниң Ленинчи шаңналдарының талазы-биле комитетте

«Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш» делегейниң Ленинчи шаңналдарының талазы-биле комитеттиң хуралы академик Н. Н. Блохинниң даргалаашкы-ны-биле апрель 17-де болган.

1979 чылдың делегейниң Ленинчи шаңналдарын тыпсыр дугайында кирген саналдарны комитет көргөн болгаш ол айтырыгын талазы-биле доктаалды хүлээп алган.

1979 чылдың делегейниң Ленинчи шаңналдарын тыпсыр дугайында «Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш» делегейниң

Ленинчи шаңналдарының талазы-биле комитеттиң ДОКТААЛЫ

Тайбыңны камгалаары болгаш быжыглаары дээш демиселге шылгарангай ачы-хавыяалары дээш «Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш» делегейниң Ленинчи шаңналдарын тыпсыры болза:

Урхо К. Кекконенге — Финлянд Республиканың президентизи.

Ле Зуанга — Вьетнамың Коммунистг партиязының Чингине секретары.

Мигель Отеро-Сильвага — чогаалчы, хөй-нинти ажилдакчызы (Венесуэла).

Эрве Базенге — чогаалчы, хөй-нинти ажилдакчызы (Франция).

Абдурахман аль-Хамисиге — чогаалчы, хөй-нинти ажилдакчызы (Египет Араб Республика).

Комитеттиң даргазы Н. Блохин (ССРЭ).
Комитеттиң келжигүнери: Г. Александров (ССРЭ) Луи Арагон (Франция), Мирьям Вире-Туоминен (Финляндия), Ренато Гуттузо (Италия), Анна Зегерс (ГДР), Кешав Дева Малавия (Индия), Солей Маринельо (Куба), Джеймс Олдридж (Великобритания), Нгуен Тхи Бинь (ВСР), Н. Томский (ССРЭ), Юзеф Циранкевич (ПНР), А. Чаковский (ССРЭ).

Урхо Калева Кекконен, Финлянд Республиканың президентизи.

Ле Зуан, Вьетнамың Коммунистг партиязының Чингине секретары.

Мигель Отеро-Сильва, чогаалчы, хөй-нинти ажилдакчызы (Венесуэла).

Эрве Базен, чогаалчы, хөй-нинти ажилдакчызы (Франция).

Абдурахман аль-Хамиси, чогаалчы, хөй-нинти ажилдакчызы (Египет Араб Республика). (СЭТА-ның фотохроникасы).

БАЙЫР ЧЕДИРГЕН

Делегейниң ажилчы чонна-рынның эп-сеткил каттышты-рылганын хуну — Май 1-ниң бүдүзүңде СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиу-нун болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң ал-резинге СЭКП Калмык обкомундан, Калмык АССР-ниң Дээди Совединиң Президиу-мундан болгаш Министрлер Чөвүлелиниң, СЭКП Якут обкомундан, Якут АССР-ниң Дээди Совединиң Президиу-мундан болгаш Министрлер Чөвүлелиниң, СЭКП-ниң Алтай база Красноярск крайон-нарындан болгаш крайтук-комармыдан, партиязың Ир-кутск, Даг-Алтай Чита, Ха-кас обкомнарындан болгаш обкомнарындан, ССРЭ-ниң КАЧ-ның кызыллар шериг-лериниң Шериг чөвүлелинде болгаш Политиктиг кол эрге-делдизин, Сибириниң Кызыл Туктуг шериг округтук Шериг чөвүлелинде байыр че-дирген телеграммалар келген.

Май 1-ниң байырлааны бол-гаш Ала-чурттуң Улут дайы-нынга совет уластуң тиндел-гениң 35 чыл ою-биле холбаш-тыр республиканың ажилчы чоннарынга чуректин ханы-зындан байыр чедиргенин илгерилештирэн. СЭКП-ниң XXV съездинин шийтирлесе-рин, ону беш чылдың доозук-чу чылының планнарын бо-дгаш социалистг хузаалгелерин күүседиринче чаа-чаа чедикшиктерин чедип алырын, а ол ышкаш чаагай калмык-шылды, хууда улут аас-ке-женин сеткилдиг ханызындан ол телеграммаларда илгериле-дэн.

МАР-ның Завхан аймак комитетиниң болгаш МАР-ның улус депутаттарының аймак хуралынын күүсекчи эргезе-линде чоруткан телеграмма-зында Тываның ажилчы чон-нарынга байырлап таварыш-тыр изиг байырың чедирби-шкэн, коммунистг тургу-зушкунга улут чедикшик-терин күзөөн.

Совет улус болаш бургунар депшалагит кижи төрөлгөн делегейниң амычы чонгарының баштыгы, эң баштайгы социалисттик күрүениң тургузуучу Владимир Ильич Ленинниң төртүтүнгөн хунуңден бээр 110 чылым чоокта калбаа-биле демдегелген. Алардыг юбилейге тураскааткан бүтү-улусчу социалисттик чарыттың тилекчилеринге Ленинниң хундула би-жиктерин чер-ле болганга байыраг байдалга тывыс-кылаан.

Ленинниң хундула бижи — беш чылдын гвардей-лериниң онгу беш чыда чогадыкчы күш-ажылы, оларныг быжыг амыралчы тургун бедни-биле үнс-лэни болур.

УЛАМ СОРУК КИИРГЕН

№ 48 туудуг эргелелин коллектив республиканың туудуг организацияларын аразында социалисттик чарыкка биригип кварталда тилекти болуп үген. Эргеле-дин А. Ельшовага, Е. Бизевага узурткан комсомолчу-аньяктар бригадалары беш чыл планын хуусаа бетин-де күөсеткенер.

Бистик эргелелин коллектив юбилейниң чыдаа бедик кыдыруушкунуң амырал-иш-биле эгелээн. В. И. Ленинниң төртүтүнгөн хунуңден бээр 110 чыл оон күш-ажылы чедип-киригип уткуурун социалисттик чарыкка эргелелин бригадалары бүрүн-биле кир-жиш келген. Дык хай мурнак-чы бригадалар Ленинниң юби-лейге бедиктен социалисттик хундулелерин алгылаш, ал-дарыч-биле күөсеткен. Май 1-нин байырдалын уткуу тура, бүтү коллективни кызымак күш-ажылы үр-түшүлдиг болганын демдегелер өөрү-чүг. Бирги кварталда эргеле-435 муң рубльниң туудуг-монтаж амыралын кылыр планын 477 муң рубльге күө-сеткен, азы планын амыр 42 муң рубльге туудуг-монтаж амыралын кылдыган. Күш-ажылың бүдүрүчүлүү база пландан 9 хуу амыр күөс-теткен. Бо чылын эргеледиң туудугулары 90, 147 аал иш-ти чурттар бажынарны, 600 орунуг нинти чуртта-ла бажының чары-тын амыраага кир-ген. Туудуг организациялары аразында социалисттик чарыкка бистик эргелест тилек-ти болуп, СЭКП обкомунун, Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң, профбюджет-дин, ВЛКСМ обкомунун, партияның хоорай комитетинин, Кызыл хоорай Советинин ши-чир Кызыл туктарын база «Тыва туудуг» трестин туудуг комитетинин Кызыл туугун чаалап алган. Юбилейни чедип-киригип уткуаш, № 48 туудуг эргеледи Хундулел бижи-биле шаңнатканы бүтү кол-лектив улам сорук кириген.

Ат-сураагы, хоочун брига-дарлар А. Ельшовага, Е. Бизе-вага узурткан комму-нисттик күш-ажылың брига-далары узуг юбилейге тава-рыштыр беш чыл планын хуу-саа бетинде күөсеткенер. Ол бригадалардан дык хай мур-накчы туудугчулар Ленинни хундулел бижи-биле, «Он-гу беш чылдың шалычыл-ары» деп херек демдектери-биле шаңнатканнар. Оларныг ара-

Б. АЛЕХИН
№ 48 туудуг эргелелингиң
началыгы.

ХАМААТЫ ХУЛЭЭЛГЕ-БИЛЕ

Май — тайбынның болгаш күш-ажылың, чыдагы байыр-лалы. Чыдагыла ону тайбын күш-ажылың чедип-киригип уткуурун кижи бүрүңге узуг өөрүшкү. Өөрүшкүгүг чедип-киригип болу чедип кел-бес, ону күш-ажыл-биле чедип алыр.

Хой малданывыстан бээр элээн үр болу берди. Бо ара-зында күрүңге каш муң мал-ды өстүрүп бердиңиз. Онугу беш чыла 2354 баш хой өс-түрүп да хулэелге алгаш, 2408 хурааны өстүр-геш, алган хулэелгенис 102 хуу күөсеткен. Сөөлүгүг чы-ларда кандайлыклар, узуг хар чыгыны-биле мал ажы-лыга бергелелерин турга-

Э. ЯНДАК,
«Нарын» совхозтук хойжуу.

Тываның өнүгү металлургия-лыкын баштайгы «Тыва хо-лобай» комбинаты туудуг тур-гузарына бүтү чурт киришкы деп чыгаан болур. Барык бүтү эңилелелер республи-кадагы амыралыг дерин-лерелер, болбаарларгай приборлар кып турган. Ону тургузган Совет Эмгекчилер булду бүрүңден келген уе-жыг националдык кижилер а-не илдекейлиг киришкен. Бүгү комбинат Төрүн чурт-тук өн-өн хоорайларыне бо-

Б. АЛЕХИН
№ 48 туудуг эргелелингиң
началыгы.

БИР ДЕМНИГ, ЧАРЫШТЫГ БИС

Туудугчулар-ла келген чылдарымың дургузуна делегейниң амычы чонгары-ның эп-сетки каттыштырылганың хуну, чыдагы болгаш тайбынның байырлалы. Майның Бирин бодунуң эш-өөрүмүң аразыга чыскаалып, аңаа кандыг күш-ажылыч белектеринг ужурашканывысты айтырарыңа чаңчыккан мен.

Бистик бригадасы «Шагнартыжстрой» трестинг А.Довуран хоорайда «Тыва даг-дугу туудуг» эргелелингиң Социалисттик Күш-ажылың Маадыры Н. Х. Данзырын-ның ууртканы комплекстиг бригадасы-биле чарыштыг амырал турар. Байырдал хунуңде чарыштыг дугайын чугаалаары база чаңчыл аларган. Бистик брига-да чамдык чүүлдер талазы-биле чарыштыг-ларымыстан көмүдү турарывысты атыр-алар. Чижээ, туудуг бедзининден март 26-да тургузар дээн кранны апрель 23-те арай

деп тургускан, кышага аптээр тускай плит-налары дөрт ай манап турар бис. Ол ы-наш 60 кубометр бетон ам-даа чок бол-гаш бетон, тууйбу чогуңдан чер назар, өске амыралды кылыр ужурга таваржып турар бис. Бистик мурнакчыларымыс даш-чылар Алексей Нуулар, Биче-ол Чулуи, Михаил Монгуш, Биче-ол Кызыл-ол, кандайчы Серен Монгар, бызаңчылар Он-дар Даваззан, Оон Көк-ол, моторист Довуран Очунуцаа болгаш өскелер-даа ак-довуранчылар-биле кады делегейниң амычы чонгарының байырлалын күш-ажылыч чедип-киригип уткуаш демдегелеп турарлар.

Ч. ДОНГАК,
«Кызыл туудуг» эргелелинде брига-дир.

Комбинат бодунуң төөгү-де үшүк беш чыл планын чедип-киригип күөсеп турар. Онугу беш чылдың оюлугу 1980 чылдың бирги кварталы-да коллектив бодунуң мур-нуда салдыган сорулгаларын чедип-киригип күөсеп, план-дан ажыг хой продукцияны бүдүрген. Металлургия-лык кады дагылар, транспорту-

дир база эки көргүзүлгенин чедип алганнар.

ЧУРУКТА: гидрометаллур-гия цегиниң амыралыңы (со-алай талазында он талазын-че) — украин Н. Матисенко, орус В. Просолов, тыва Э. Мон-гуш, хакас З. Чантыков бол-ган Д. Коа олар. Бо мурнак-чыларны элээн өскелерге үлестер-чижиң көргүзүп, май мурнуңуң социалисттик чары-жыңа мурнуку олурунгу ээ-лээн.

ТАРААЖЫНЫЧ ЧАЗЫ

Репортаж

ТАРААЖЫНЫЧ чазы... Ону тараачы-ны кижи чыл бүрүңде уткуур. Ол салга-дан салгалык ыңаар дамчып келген. Бүгү-де чүвениң дээжиниң—тараа, элб. Далган, тараа барда ыңаар болур деп, чо-да чугаажып турары ыңаанга тавары-га эвес. Келер күстүн дүжүдүнү салым-хуузуң час шиптирээр.

Көдээ амыралыңың дуржула, стан-цияныг комплекстиг үшүк трактор-хоу бригаданың турлаа бо. Хамык меха-низаторларын дүштөк чеге автобус-биле эгелдед. Бригаданың ууртукчуу, орту-мак сыныг, амыралыг херектештиг, сапык индиктиг, чазык шиптиг эр Александр Федорович Горбанюк механизаторларга чугаалай-дыр.

— Ам амыралы шуудай берген: эсер, таарыштырар чүвени дооскамыс бо. Ын-чаанга ааартадан эгелеш, хунде он шак дургузула амыралар апаар-дыр бис. Амыралы төдөйриңиң дугайын дугуржуң ка-дым, а чарыштың өскелелери, шаңнал-мактал кижи бүрүңге бидинтир болгай.

Чугле ийи билекти сымартыгаш амы-далары артак.

Хову турлааның столоваясы дөгем, арыт-ылгы. Аңаа ыңаа бээрге чаагай эш-чегиниң чыла келер. Механизаторларныг чуртаар черинде ойнаар бидиартадан бээр бар. Дыштанырыңа бүгү-ле таарымчалыг байдалды тургускан. Келген механизатор-лар саала-даа чок белек чегин алгаш, чегиниң эгелелелер. Ол аразында брига-диринг хостуну амыралы, тараажыныч чазында канчаар эгелелени Александр Федоровичтен сонуургал айтырдымыс.

— Час орай дүштү — деп, ол чуга-жыны эгеледи. — Часка бис чыл-дык-на мык белектейиң азыр улуу бис. Оон башка херек болгай. Часка хун чылаа чегерер дүжүр хой эвес. Бо чылын белектейиңиз база шымак. Хар эрин, шөл-дер бичи кеверин манап турдугус.

— Час шына-ла сараалыг болду — деп, бригаданың агроному Юрий Доржуевич Бичиңиң бригадирге несмед. — Час эрте дүшкен болза, шага-ла эгелеп болур турган бис. Шык базарышкыныңче а-ревалди 24-те кирдиңиз.

— Амыралың темпизин калдыгыл? — деп айтырдымыс.

— Темп шымак — дээш, Александр Федорович хуу-биле турлагын мурнуу талазыңче айтты. Ынаа кара, сарыг дин-лектер ховуна каастаан чүве дег, ыңаар-ла талыгырже улажып чоруй барган болду. Бригадир оон уламчылады: — Дөө ол кара-чайт чыдар шөлдер бүрүн ил-ир-теттинген, шыгы башырткан. Шык базары-нын май байыралаңыңа чедир доозар со-рула салдыган. Ол ам колдууна-ла күөсеттин тур.

ДУРГУЗУЛА станцияныг Хамык бри-гаданың механизаторлары күш-ажылың, тайбынның, чыдагы байыр-лалы — Май 1-ниң бедик колдурдушкунуң, шалычы күш-ажылың элээн-биле уткаан. Бригадала нинти тарыла шөлү 4300 амыр-гектар. Оон 3587 гектарыга кол эш-чеге культуразың — кызыл-тасты чаштырар. Ы-ла шыгын базарып илиртээр ужураут шөл 2800 гектар. Ону чыгыс-ла недела дургузула илиртээр доозуп турары бо.

Шык базарышкынында шунту беш а-регет амырал турар. Оларныг дөртү — күчүдүг К-700-тер. Хунде 46 гектарың

шыгы илиртээр нормалыг А херек кырында ону 106 гектар чедип турар механизаторлар бери бар. Ол дүжү-ге ийи будун чартык норма-дыр! Ынаа-ларга К-700-терниң башкарыкчылары Ев-гений Командышко, Салчак Анай-оол, Александр Зелин олар хамааржыр.

Дээрнч азы хундинде хир чок деп болур. Хову кырында ак-көк дүдүсөк турнута берген. Ыракта амырал турган тракторну бир көөрге, тей-биле депшеж берген ымакш, улуз апаар. Чиртачыныг турар. Диндектен каан шөл. Олар кара, сарыг болуп амыралып чоруккан. Ил-ир-теттинмээн кара диндектиң ужуңга кел-лер аргаттарын манап тур бис. Чанымыс-тан сүген аразында хымаарак оожум ужуң үгеп, бедип алгаш, кезек далай-гырлап чоруй, мыжырадыр ыраанышан, агаарда саалап чор.

САЛЧАК АНАЙ-ООЛ чар-даа сиртилээн ымакш, бир-ле дүдүсөккүр башып иртакан диниалыр. Улааткан чок болганда чанымыс дөң кырында хуңер К-700-тү баштай кабыназының тейла, оон соонда бүтүр болу көстүп келген, дээр дөмө-лине чуртутуна берди. Дараазында сарыг К-700 үнүп келди. Бажынаа чоран ху-рөң трактор диндектин ужуңга үнүп, бистик чанымыска доктаай берди. Оон башкарыкчымыс — мурнакч механизатор Евгений Командышко болду. Соонда чор-вай эжи — Салчак Анай-оол.

Евгений Векентьевич арындаан доозу-ну ховуңуң арты-биле чола туткан, таар-амтан шиптиг чугаалай-дыр.

— Бөгүн Салчак-биле ийлеэ база 200 гектар амыралымыс. Уш норма келерер дээрн кызымын тур бис.

Оон чыгында чедип келген эжи Анай-оол немен кагыды.

— Тараажыныч чазы бедик темпизинг амыралың-биле эгелеленис. Май байрың таварыштыр шык базарың доозар дээр улус бис. Сөөлүгү диндект бо. Амыралы хоомай эвес ийи.

Тараажыныч база бир чазын дүргенчи-лер ыңаар эрттирер турар.

К. АРАКЧАА.

ТАНДЫ РАЙОН.

ЧУРУКТА: солагай талазында — Салчак Анай-оол, Александр Зелин болган Евгений Командышко; шык базарып илиртээр турар агрегаттар.

А. ЗАЙЦЕВИЧ фотоары.

Улуг Тиелегениң чылы

БЕРГЕЛЕРГЕ ТОРУЛБААН

дай ол үениң бодушкунуңуң кажылаа уттурдубас. Адам, амыралы, он сес херектиг кыс турган фронтке эки ту-ра-биле чоруккан мен. Ха-рыгалаа полугуңуң он бирги салбырыңа телеграфистен тур-дун.

Дык хой кадыг-берге шы-галдарың эртен бис. Эште-ривис холдарыңка туудуп олурувуста өлүп турду. Днеприн келери берге-лаа болза, хемге дүжүп, хорам-ча таваржып турган, ону шы-дажып эртен бис. Хостаткаа хоорайларныг суурларын турттакчыларың карааның чажын көргөн мен.

Румынияны, Венгрияны, Чехословакияны хостаткаа база кириштин. Прагада чедип турувуста дайын доозулган.

Бистик хостакты шеригле-ривисти даштык чурттарныг хамаатылары дүргет чекетер, салбыр командири чораш.

Өөрүшкүңүң карак чаштары-биле уткуу, башылап турган-на. Тараажылар сөөлүгү эл-ан-биле бистерин чегерип, хундулелелерин көргүскенер. Бот-боттарымыстың дымлымы-ты билишпес-лаа бодурувуса, бистеринг сагыш-сеткилине амыралыңың чорукту, на-йырадым, хымакшылды, өөрү-күңүң илереп турган. Интер-националдык байырлаң күш-түүн мычан бээрер, бидген мен. Оон бээр-де бистик ол чурттар-биле акы-дунма найы-ралымыс хөгүжүп, улам быжы-гыл турар.

Дөргөн беш чылдың майын чылыг дүңнелер майдарыг совет улус, оон даштыккаа өнүктүрү тайбын, хостат-каны чедип алган. Ону кырк огу дег камгалары бүрү-гаар депшалагит кижи бүр-үңүң ыдыктыг херээ болур.

А. ИЛЬИНА,
салбыр командири чораш.

УЛУУМ КИИРБИШААН

1944 чылдың январь 30-де тыва эскадрон бир дугаары-да тулчушкунуңе кирген. Дай-ын шөлүңе хун-даа, дүн-даа дивес, он-боонуң дааш-шамэ-ни биче-даа соксаар эвес, дээр диниреп турган ымакш са-гылдырар чүве чораш.

Украинаның Державно суур-ну хостарыңа баштай ки-ришкен, дайыңың дадыгыш-кыны алдымыс.

Бистер Ровно хоораймы, По-горельны суурун немен эже-лекчилерден хосташ, дайың-нарың күштүг быжыгланым алганы Дубно хоорай дээш тулчушкунуңа кирдиңиз. Бо болза Ровно областың үлестүрүгү улуг хоорайлары-ның бирээни. Баштай хоорай чанында Сурич суурун хо-стаар дайыңың даалганы бер-ген. Ийи хонук иштинде дүн, хун чок немертерге удуш ту-дургу демисеңиң келген, ону хосташ бис. Гвардейки капи-тан Кеша-болду эскадрону

алаа маадырымы-биле дем-ешиңиң аыттыг шериг полу-гуңуң командылаа чери дем-дегелен. Мээң эштерим Чу-луи, Доржукай, Чулуи, Адыгбай болгаш өскелер-даа дайыңың даалганы эрестик күөсеткенер. Оон соонда Дубнону бүзүлүш, ону фа-шистерниң аспаанын хосташ бис. Тыва эки турачылар Ада-чуртуңуң Улуг дайыңыңа ки-риш, боттарыңың интерна-ционалы хулэелелени күөсөткен.

Тайбың үдө социалисттик Төрүн чуртумуң күчү-күжүң быжыглар дээр мал ажы-лында дык хой чыларда амырал келдиң. Бо аразында нинтиңиң малыңың баш санын өстүрер, продуктулуг чорун бедилер дээр кызып амы-рал чор мен.

Коммунисттик партия болгаш Совет чазак мен Күш-ажы-лың Кызыл Тук орден, Ада-дар ордениң үшүк чергеи болгаш хой саның медалдар-биле шаңнаан. Ол мен күш-ажылыч сорук кирип турар.

Нинтиңиң херээңе ам-даа улуг кириер мен.

С. АЛДЫН-ХЕРЕЛ,
«Кызыллар» совхозтук хой-жуу, эки турары.

МАЙНЫҢ БИРИ, ХЕРЕ БАС-ЛА!

ЧУУ-ДАА чүөсө ойдуң, даңдар, хуу үнөр. Шат үнөң дөрт элчиге буураа час деген. Даңдарың ийгиң киши-тайаң ак чоорган, турбаан чүөсө дег, чиде берген. Дамдылар чыгып-чыгып, дамырактар болуп каттыккан, хем-нерже майнажып киргилээн. Улуг-биче хемнер база катан көрүнүк дег кылаңырын чыгар апарган. А оларда ийиз-буру куштар хасууга ырларын харам чокка сэл берген. Шамчеш дивейн, көжүй берген кыптаан ийштар «даван-даван» көстүп, дурт-сынын хандуруп, ногаарарын эгелээн. Бо-болза час-тыр!

Оон-биле бергелештир Май-ның Бири, Чаа чылда моор-ла келер Соок-Прей дег, алуунда, келер шатында баа-катан келген. Бир эвес Чаа чылда кижилер чыл ийишине бүдүргөн ажил-херээн түн-нел, рапорттар турар болза, Майның Бири чөбүр-ааңың беш дүптерия-де кижилерин ийиралы-нын, тайбын база улустар аразында дем-каттыштыр-ла-зын быгытпаа дээр демесел-дин, чоңуң сүр кужуңуң кө-рүлдөс. Майның Бири — бү-гү делегейин ажилчы чоңа-рының империализмге уу-р тайбын дээр, демократия бол-гаш социализм дээр демесел-дин эп-сеткэл каттыштыра-лың хууң.

Делегейин ийги дайымын-га немес-фашист элекчилерин совет улустуң улуг тыялгезинин үжөн беш чылы

чоокшулап оорар. Бистин чур-туусу эркен үжөн беш чыл-дарда тайбын чурттан келген. Бичаңда-лаа тайбын кези-улам быгытпаа дээр демесел-дин чыгыс-даа дүн сооксаат-паан. Бисте кылдынып турар бүгү-ле чүүлдер: таравчының бүдүргөн тоина таразы, ма-чалың бүдүргөн килограмм эвди, дугу, ажилчының кут-ан центер каны, КамАЗ, БМВ, Саян-Шушенский ГЭС-и, Чаа Шагаан-Армгын тудуу — шуптуу-ла тайбын ажил-иштин үр-түннели-дир.

ЧЫЛ бүрдө бистин чурту-вуска утундурубас болууш-кунар болтулар турар. Бо-1980 чыл, ам-даа орту кир-биз-даа болза, эркен аял-дар партияны, чоңуң, кижилерин амыдарына чутула, улуг болушкунар-бисе дем-делетинген. Ол болза эн-лелешкен болгаш автономия республикаларын Дээс Со-веттеринге база чөбүр Совет-теринге февраль 24-те болуп эркен сонгулаалар. Олар бис-тин Конституцияныкың бу-лур демократияныкың база ка-тап бадыткаан. Россия Феде-рацияныкың чөбүр Советтер-инге сонгукан депутаттар-ның 50,4 хуузу херэзженир-дир. Совет Эвилелинге херэ-зженир-биле эр кижилерин ден эргелиниң маргалдаа чок бадыткалы ол-дур! Мын-дыг чүдүл капиталист чурт-тарын кайымын-даа тей-лас.

База бир өөрүңүг болууш-кун СЭКП Төл Комитетинин Чыгыс секретари, СССР-ниң Дээс Советинин Президи-умун Даргазы, тайбын дээр боток чок демаселди Л. И. Брежневтин ады-биле холбо-шкан. Оон «Бичи чөбү» «Катап тургузуушкун», «Кур-чөбү» деп номун дээр, алаа Ленин-чи шаңгалдык лауреады деп атты тымысканын бүгү пар-тия, бүгү чоң сепкилдик хан-мыдан чүдүдүзүкүп көргөн. Леонид Ильичинин «Бичи чөбү» деп номунда «Дайын ка-жан-даа болбас ужурул» деп сөстөр май байырталымын хүмүс кижинин тегжигиң ала-чайгаар кирип кээр-дир. Эркен аялдар эң кол бо-лушкун — В. И. Ленинниң төртүтүгөн хүнүнден бээр-110 чыл болган оюн байырталды-мыс демсеген эрттеринис. Бистин чуртувуста кылды-ган база кылдынып турар, моон сонгаар-даа кылдынар бүгү-ле чүүлдер Ленинниң ачылды дээрин бүгү кижилер ык билер.

Ийиңгаш айрыл 22-и күп-ажылчы белектер-биле уткуу-р дээр, ажилчыны агы, колхоз-чу таравчынар, улусуң ия-телдеген шалын иштин фронтунуңа шуугуру ажил-даан.

Оңу беш чылдык доозук-чу тымын планарын хуусаа боткине күсүскен чүс-чүс коллективтер, эркен дөрт ажил чылдарда чыгыс эвес, а херэ-лаа беш чылдарын планыг алааларын күс-сеп каалкан чүс-чүс мурак-чы кижилер ачаа чижек болур.

Апрель 19-га баштыңың төртүтүгөн хүнүге тураскаат-тыңан «Кызыл суббота» — күш-ажылды байырлаа — баа-ла алаа чижек. Ол хүр милли-он-миллион кижилер бүдүр-гөлөргө кан, шөп шүт-куп, продукция бууруп, туудуларга цемент дамж-лап, чууду чоңуп, хоор-рай-суурларга ыштар олур-туп, көдөргө малчынар кажа-ларын оңон конгаржып турган сатымас аржакко. Ол хүр бүгү ажилчы агы станоктарың чанынга туруп, кайы-лаа хүндөн артык бүд-үрүкүгү ажилдаан. Ол болза улуг Ленинниң боткун коммунист күш-ажылды тыялгезинге тедер бис деп чалгыныс сөстөрүнүн херек кырында боттанышкың-дир. Мындай ажил бистин чурту-вуста бүгү-ле чүөс кижини сепкили өөртүп турар.

Майның Бири — бүгү деле-гейин ажилчы чоңаарың эп-сеткэл каттыштыр-ла-зын хууң. Ол хүр улуг, би-че бүгү-ле кижилер дашкаар-уңу, куудуңуңа чыккаар-уңу, боттарың сүр-күжүң көргүзөр. Билдиг турбуже фа-шист бөлүктүп харталыңу-Пиночет чыл ажилчы чоңа-рының ботун чыккаалыр эр-ген хоругаң каан. Хөкүк чийжилерин херэзиде ам бо-шактарда чүу хайымың турар чүөс, Бодак көргө, фашист хуңиың кайлап ал октаптар хоор деп бода олурар боор. Ол шактын дүргөн келерит бистер күзөп турар бис.

ООН-БИЛЕ Майның Бири, аял дээр, кан булуттар, мын дег, дүй тыртып кел чыда-рык, дари чым думучка ая-дылап, ботта частымын-ча куулака дымалыр чигон турарын майаа баа чутаа-лас аржакко. Америс-импери-ализм Пакистаның, Израил-ти туудур чөсөтөгү, оларын ко-жаларың калдарыңың ыда-лап, даштыкылаа хамарыла чокка хостуг чурттар дээр демсеген үнөң иран улусе ыйдымшкыңдыг кижиниң үргүдүсөнишкан. Совет Эви-линиге ууар ортумак ирак-шылдык ракеталарын бодуңу Европада НАТО талалы-биле эвилелеринге сатымашкан турар.

Ондаа харын ыдым-ды-жык, Чазактар аразында, ку-руслар аразында харыла-лар агы-ишты түсөлдө өңгө-агы тургузаар. Оңу төңгө билер, Совет Эвилелин баш-таан социалист чурттар тур-да, оларын оозулаа дөмө-ле чүу-даа үнөс дээрин чөсө билдирит. А политика-биле спорттун аразында чүу барда минаш? Час хонгаш, Москвага эгелээр Олимпиада-80 оюнларыга америк спорт-сменерин киришпес апарга-нынга кым буруулуугу? Спортсменер боттары бе? Чок. Хамык жүрү президент Картерде. Оон хайы-биле АКШ-тын (олар болза совет спортсменеринин күшүгү уу-р-лашкылары-ла болбай) ат-леттери баш бурунгаар дүжүп

берген деп бүгү делегей, бүгү чурттарын парлалгаш хараа-дап чутаалап турар. А бөгүн, Майның Бирде, америк спорт-сменериниң сеткыл-сатымын бир-де чүөс ойуп, кара баа-рын халатып турар. Ол чүд-дөргө, оларның Олимпиада — 80-ге — Москвага баар эр-ден казып кааны ол.

1980 чылдык чымы келген. Оон-биле Майның Бири алаап келген. Делегейин чартым чыгам Совет Эвилели-ниң болгаш социалист чурт-тарын коорай, суур-бүрүзү-ге башкы Ленинниң чурукта-рын, Октябрьдык кииктешти-кыма тутарын холдарында кызыл-чайт кылдыр тутулаан миллион-миллион ажил-ер, хөжүгү, хөгжүм-музыка-дыг куудуңуңаар үнүп ту-рар. Оларын аразында миз-Тывам, бистин республиканың ажилчы чоңаары чоруп тур-лар.

Мен каадым Татьяна Паа-ыл-биле ийи-ле сооксузун бир кодан хоон кадарып ту-рар бис. Кыштан хойлары менди ажырап, чаш төлүң ди-ригт чок камталал алыр дээр амыр-дып болабайн, кызып

Х. ЭРЕС-ООЛ, сооксуз хойжуу.

Ада Ленин туугу холга

Айыраң-чайт куудуңуңа

Чыккаалыр бис

Сеткыл чагыс, байырадыг

Чурттаарыңче

Черин бүгү кижилерин

Майның Бири,

Байыраңар, куудуңуңа

Кирип моорла!

С. СУРУН-ООЛ, чогаалчы.

АДА АНГА

Совет кижилер байыр-наа-дымын боттарың күш-ажыл-чы чедикшиңер-биле дем-делетинге чачыккаанар. Оңу беш чылдык сооксуз, шип-парияг чылың Май 1-ин байырталында «Кызыл тууду» эргелениң А. Д. Бородинге туурган боргаларың кел-тир байырадыңа чыгып, чаа микрофонунда оң чүу болган оң беш дугаар байыраңың туудуң доозуп, ажилдаа киригени-биле демсеген ту-рар. Амы үсө 1968 олуттуг шкөланың туудуңа ажилдап, оңу чаа өөрдөлдө чымы эге-дөрүңге чедир ажилдаа кирир дээр кызыкмаккай ажилдап турар бис.

Бистин бригадада Б. Ор-тун-Назын, М. Сюр-оол, В. Горбатов, Н. Оңу болгаш өс-келер-даа бөгүн чыккаалга-дымын колдоналарың ба-жыңга башкы эртерер. Олар бо чылдык бири кварталында чедикшиңин ажилдап, час-тын, күш-ажылдык болгаш тайбын байыраалын төлөт-тип уткаанар.

Бистин хырывиста тайбың дээр, аас-келетиг амалдар, тургузуучу күш-ажыл дээр би-риниң коммунист партия-гун, Коммунист партия-гун, оңу шыңгы келерит Л. И. Брежнев баштаан Төл Комитет-тинге кызыгаар чокка өөрүп четтиргениңиң бөгүн, Майның Бирин чыккаалында база ка-тап илердип, моон-даа сон-гаар үр-түңүңдиг ажилдаа-рымыңы катан-катан хүдө-нип турар бис.

С. ТААРАЧЫ, тууду мастери.

СӨЗҮМ ЭЭЛЕДИМ

Садым ажилдакчыларың мурунда чутула соруда бол-за хандырганың бедик куу-луралың чедип алылаа, чоңуң илердегенде дүшүр ажилдаар болур. Кызыл рай-ло коллективтерин ажилда-чылар оңу ажил-херек кы-рынга ботталар дээр шал-лың ажилдап турарлар.

Мен «Кара-Хала» сооксуз № 6 ачы-чем магазинде са-дым ажилдап турар мен. Коллек-тивте кады ажилдап турар эш-өөрүң-биле бир дөмөй оңу беш чылдык доозукчу чы-лында алган социалист хүд-дөлгөлериниң, баран саары-газыны планыг оонаалда-рып күш-ажылчы бедик көргү-дүзгөңү күсүсүр дээр кы-зыкмак ажилдаарын чыл эге-дөрдө шиптирелдир. Ам бо чылдык дөрт айларты эр-кен болот. Районун салг-жыларың аразында калбар-ган социалист чарыкка

идекейлиг кирип, баран саарыгазың алаңың оңа-алдаан ай санында 100-тен 105 хуу чедир күсүсүң а-лам. Эртен айда хүдөлгөс күсүсүң, база-ла кызыкмак ажилдап. Баран саары-газың ачы-чем планыг оонаалдаан 102 хуу күсүсүң, байырлап мурунуң чарыкың-га төлөп, коллективтиг му-ракшыларың оңуруңге кир-генге чоргаларың мен.

Майның Бирин күш-ажылчы чедикшиңинериг уткуу дээр ооңуңу ажил-херек-биле ба-дыткадым. Бөгүн, байырла-л хүндө, ажил-иштини түн-нел тура, төрөн коллек-тивиниң ажилыга биче эвес улуг-хууму кириштинир ту-рар мен деп чоргалар-биле чутааласкар мен.

Н. САМОРОКОВА, садымчи.

Күш-ажылдуң, тайбыңың, частың байырлалы

КОММУНИСТИГ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫН ПАРТИЯЛАРНЫҢ УЖУРАЖЫШКЫНЫ ДООЗУЛГАН

ПАРИЖ. (СЭТА-ның корр.). Европаны коммунист болгаш ажилчы партияларың Тайбын дээр, Ченегеленишкыңиң дүжүрү дээр ужуражышкыны апрель 29-га Парижде доозуга. Дүшкүрүгү чоруктуу чавырамышкыны камгалаар дээр, дайынын кижанынга болгаш боо-чөсөкти элдере бүдүрерин сарыыл чок буу-биле дүргөлдө турарыңа уу-р туржур деп Европа дилин улустарыңа кыйгырың ужуражышкының кир-жикчилери чүдүлүг деп көргөн.

Тайбын болгаш дүшкүрүгү чоруктуу чавырамышкыны кижанышкы алаанда болу берген болгаш ол кижанышкының боттанышкыны болдурбас төлдө, бүгү-ле тайбыңа ынакшылап, демократтыг күштеринг дем каткан күшенишкыни эржөк чутула апарган агы үдө Европаны коммунист болгаш ажилчы партияларың ужуражышкыны оңа чуту-ла болу берген дээриниң дугайында болд Европа дилин коммунист шууганы-кың киржикчилерин чутааларыңдан то-даргай көздөгөн.

Моон-биле холбоштур ужуражышкы-ны хай-хай киржикчилери СЭКП ТК-ның Чыгыс секретари, СССР-ниң Дээс Со-ветинин Президиумун Даргазы Л. И. Брежневтин эркен чылдык октябрьда Берлинге чутаалыңа көдүргөн чаа тайбың эгелекчи саналарыңа бедик үнөлөш-кыни берип турар.

Европада байдалы барымдаалар алыр болза, делегейин агы байдалдарың коммунистерин Парижде ужуражышкы-ның эржөк чутулаа чүдө-даа артык чутула апарган деп, Болгарияны Ком-мунисттеринин делегейиниң башкы А. Лилон оонаал демсеген. Дүшкүрүгү чоруктуу чавырамышкыны бүтү-ниги чаагай чорук-тур. Ол бүгү туртарга бол-гаш уаустарга, хамчыкты мурунда Евро-пада улуг ажалыг болган. Европа ча-вырамышкында ойналаар болза, улуг каражага таваржыла база билдинир. Коммунистер аразыңа чутаалажыга, түр-густунга байдалы чутаалажы, иде-кейлиг хемгелерин аяк-бодол алыр — чүдө тураа чотуру эвес, харын эржөк чутула чүдүлүг дээр.

Бирини Күш-ажылчы улусунун де-шылгелде партияныкы (АКШ) Чыгыс секретарины ораакчы А. Фантинг демсегенин сугаар алырда, ужура-жышкында Европа коммунистериниң киржилгези коммунист болгаш ажил-чы партиаларың 1976 чылда болган Берлин конференцияныкың принциптер-ге шычы чорукту дугайы, мынчанга тайбын болгаш дүшкүрүгү чорукту ча-вырамышкы дээр демсеге идекейлиг ки-

ришпишаан, чыгышкы чок турштун илергейлел турар мындг компартиялар-нык ажил-чорудугааң Европанык улус-тарыңкы боттуп-биле үнелен турарын хө-рөчлөп турар.

Дүшкүрүгү чоруктуу чавырамышкы-ны болгаш ченегеленишкыни дүжүр-иниң айтыргаларың кады чутаалажыр дээр Европанык улам калба шууганың эртериниң идеяны Париж ужура-жышкыныкың түннелде көдүрө ажилыг кылдыр Финландияны Ком-мунист партиясы бодол турар деп ФКП ТК-ның Политбюро кежигүңү З. Кивимяки медеттеэн.

Боо-чөсөкти база дагың элдере бүдү-рер, делегейин дүшкүрүгү чоруктуу чавырамышкыны болдурбас дээр реак-сылыг империалист бөлүктөриң ораа-дажышкыңарыңа уу-р, ченегелениш-кыни дүжүр болгаш тайбыңды быжы-лаар дээр демсеге депшилгелит, демок-раттыг болгаш тайбыңа ынакшылап күштерин идекейлигиде Париж ужу-ражышкыны чаа күчүлүг идиги бээр деп чүөгө бүзүредиг бис деп, Чехосло-вакияны Компартияныкың ТК-ының Президиумунуң кежигүңү ТК-ының се-кретары В. Билек чутаалаан.

Польшаның Баттышкан ажилчы пар-тияныкың ТК-ының Политбюро кежигү-нү, секретары А. Вербоу ужуражыш-кыга түннел сөс чутаалаан. Ужуражыш-кың үр-түннелдиг болуп, бүгү талалы-биле эки түннелдерин берген кылдыр чутаа-лар эргелиг бис деп, ол медеттеэн. Ол болза, чыгыс элтиң, хостуг, акы-думка-лык сүмелжигениң байланыга, про-летури интернационализмин бузууга, бистин марксисти-ленини идеяларыңы-стын бузууга, коммунистерин төгүдү чорудалың бузууга эркен.

Санал-оонаалары болгаш сүмелжиле-лерин акы-тумчалыкың буу-биле солтук-дези-ниң агы берге, парын үзүңге агы тала-ды-биле тодаргай үнөлөшкыни кыл-дымыс деп, А. Вербоу чутаалаан. Деле-гей байдалың дүшкүрүгү чоруктуу бууде-лениң база оң дорайташкының үнү чыгар дүстөрүн болгаш чыдаалганыңарын айттымыс. Ол чыдаалганың боо-чөс-кети элдере бүдүрерин үргүчүлел болгаш кабартап, дайын айымын күштелдир-ип турар дээр база Хельсинкиге хүдөп ая-дыган принциптерин үрөниң дээр харыскагың чүчкүтөр апар импери-ализмин агрессии политикаыңа болуп турар.

Ю. ЛОПАТИН, Е. КОЖЕВ.

Бөдүрүзектиң судалы

Л. И. БРЕЖНЕВТИН НОМУ НОРВЕГ ДЫЛДА

ОСЛО. (СЭТА). СЭКП ТК-ның Чыгыс секретари, СССР-ниң Дээс Советинин Президиумун Даргазы Л. И. Брежневтин «Кур-чөбү» деп ному Норвегияда парлап үн-дүргөн. «Бичи чөбү» болгаш «Катап тургузуушкун» деп номнар-биле норвег номуучу-лар эркен чымын таймжар аргыт болган.

Номуң сооксуз сөзүңе «Ню-да» деп ном үндүр чөбү дай-ны болгаш улус ажил-агын катал тургузарың чылда-рында, кур тергөөн ишчил-ди аларың үзүңде совет кижилерин маадырыг чор-ууга бедик үнөлдө берген. Ол үнөң дугайында Л. И. Брежневтин солун болгаш билдинтир чутаагы совет кижилерин маадырыг чор-ууңу болгаш кижиниң дугайында, совет иятелидең тайбыңа ынакшылап мөзү-түңү дугайында тодаргай би-лгити берип турар деп мында демсегеэн.

Совет күрүениң удурутку-зунуң сактымышкыны — ол болза эи-не берге байаалар-да кижиге мөзүлүг кижилер-ниң дугайында чедип чутаа-лаар Ала-чуртуну Улуг да-

йының чыдарында Совет Эвилелинги тыялгезиниң чыда-мыс мыда. Совет удурутку-чуларың бүгү ажил-чоруду-газы тайбыңче чүдүл-бис чү-ге долдуганы Л. И. Бреж-невтин амыдарың орукта-рыңа чүдө-даа артыкка тайы-бырлап турар.

Л. И. Брежневтин трило-гиканы парлап үндүрер доозарын В. И. Ленинниң төртүтүгөн хүнүнден бээр 110 чыл оңаа таварыштырган деп «Ню да» деп ном үндүр чөбү СЭТА-ның корсөдө-лөткөни чутаалаан. Оңу номуң тура Совет Эвилелинги эр-кен орууңуң дугайы, совет кижилерин таварышкан кил-диктешишкыниңиң бол-гаш берелериниң дугайы то-даргай билеп ап, оларын таймыкче чүтүлүңүң хан-зынга бүзүр бээр сен деп, ном үндүр чөбүн директору Ф. Петерсен чутаалаан.

Хей саның чутула болууш-кунарың дөрт кижикчиң бооп тургаш, гүлгөржө хала-лашкыңа ууар болуңуң ка-ды туудуң, улус ажил-агын катал тургузар, экономика-ны хемгелер база совет улусун амыдала деңгелде билер

ЧӨҢГЭЭЛЭШКИННЕР УЛАМЧЫЛАВЫШААН

ТЕГЕРАН. (СЭТА). Иранга десант операцияныкың буурап дүшкөн ол чурта ууар боо-чөсөкти ченегеленишкыни уламчылап турар Вашингтон-иң администрация-нык кан-ды-даа сактыдыгы болбаан.

Тегеран радионуң дыңыт-кы-биле алырда, «Ф-14» деп ийи шүүредекчи америк са-молеттар Оман мутуадуржук зоназынга хайгыыл кылып, чо-раан Ираның агаар-шери-г күштериниң самолетуң боо-лаан. Америк самолеттарың халдашкыны дуза көргүзүп келген өскө ийи иран самолет-тар ойруп шашкан.

Иран Ислам Республикаың каттышкан штыга Тегеран ра-дионуң дамыштыр дамыткаан айтышкынында Иранга ууар агрессияны чорудар деп Ва-шingtonун чаа планарының дугайың шери-гелер сактыды-ган. Президент Картерниң күрсөктөрүңиң халажырыңа чедирген чедимге чок болган шери-г авантюризм, а ол ыш-кан АКШ-та, президент со-гудаларыңиң чоңулап олур-дар, ол соңулааларга че-дир үр эвес үнөң артыкың өөрөңиң аялур тура, Картер Иранга баштайгы шери-г ин-тервенцияныкың буурап дүш-

кениң чаа авантюризм дуза-ы-биле солан, мындай арга-быс соңукучуларың беди-лашкының чедип алыр деп чүтүкү турар дээр дуга-йында бодаалды өскөдүп ту-рар. Ол сорудуң чедип алары-биле чокку үдө Об-тадырың чорудар чаа планын Картер ажилдап кылган дээрине чыгыңа турбас. Кээп турар медээлер боттаар аларга, президент Картерниң айтышкыны-биле Бахрейне апрель 25-тен эгелеп агаар-десант шери-глериниң кексе-рин чоруда берген. Бо бүгү уадаас Иранга ууар ботта-дырың чорудуң эгесей бээр чаа шери-г авантюризм бест.

Оң-биле холбоштир, кат-тышкан штаб Ираның чөсөк-ти күштериниң дайышчы-ларыга серемелдиг болуури-ге болгаш АКШ-тын талалы-да Иранга ууар чаа боо-чөс-кети шери-г ажалышкыны-н маанай, байдалды күчөт-көйдү-биле хайгаарарыңа кылгырган. Дайышчылар штаб серемелдиг болуури-ге болгаш АКШ-тын кылды бол-уру чаа шери-г авантюризм болдурбазыкы кылгырган.

Хей саның чутула болууш-кунарың дөрт кижикчиң бооп тургаш, гүлгөржө хала-лашкыңа ууар болуңуң ка-ды туудуң, улус ажил-агын катал тургузар, экономика-ны хемгелер база совет улусун амыдала деңгелде билер

ЫНАК ХООРАЙЫМ

Найысдаа Кызыл Ханы ут-калыг бо ийи сөс Тываның кайы-даа кылды-буудуңуңа чуртап турар улуг-биче кил-жөргө эи-не эргип болгаш чоок. Бистин төөгүсө сонгаалар берген дүвүрээниң чылда-рымыс, агы сайыраңгай хү-неринис, чырыктымың келер үвөс төрөн хоорайымың салым-чолу-биле холбошкан.

Амы Кызыл — сайыраң-гай удуспуруң, культура, чы-рымдышкыны, кадык кам-галааның төвү. Ында шко-лар, уругулар албан чөсөри, эмгелдер, садым кеткин, клубтар, библиотекалар бол-гаш өскө-даа чүдүлөр хей. Чаа хевириниң хей кайт чараш-чаагай чурталаа байыңар чыла санында немей туттуну-п, хоорайың чаа микрофонна-ры өзүп турар. Оон-биле ка-ды Кызылдың чуртталгы чо-нунун саны өзүп көндүр. Ам-66 муң ажил кижилер болот.

Хей чылдарда туудужуаң ажилдаан, ынак хоорайының минаар хөгжүрүңе болууңуң улуг-хуумуң киригениңе чор-галарың мен.

Мен ажилдап турган үмө-де туудуңуң материал-техник-тиң баалам шоодут, быжма-лаа, хоо-биле кылдыр аар ажилдар хей турду. Ам кыс.

Тыва АССР-ниң кадарың туудужуу, персонадыг пессинер.

ЧУРУКТА: Кызылдың Төвү кадымчут.

А. ЗАПЦЕВИН фотоуз.

